

Δύο ελληνικά έργα επροκάλεσαν αρκετά ζωηρή θεατρική κίνηση τὸν περασμένο μήνα. Τὸ ἓνα παλιό, ὁ «Βασιλικός» τοῦ Ἄντ. Μάτεση, τὸ ἄλλο καινούριο, τὸ «Παραμῦθι τῆς εὐτυχίας» τοῦ κ. Δημ. Ἰωαννοπούλου. Ἄλλὰ καὶ γιὰ τὰ δύο ἐργάστηκαν μ' εὐσυνειδησία καὶ μὲ κέφι τὰ καλύτερα θεατρικὰ συγκροτήματα ποῦ ἔχουμε αὐτὴ τὴ στιγμή: τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο κι' ὁ θίασος Ἀλίκης-Λογοθετίδη-Μουσοῦρη.

Εἶχα ὄῃ τὸ «Βασιλικό», δταν τὸν ἔδωσε ὁ μακαρίτης ὁ Φῶτος Πολίτης μὲ τὴν Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ Θεάτρου. Κι' ὅπως τότε, δὲ βρῆκα καὶ τώρα ἀδικαιολόγητη τὴ διδασκαλία του. Τόσο ἀπὸ τὴν ὑπόθεση, ὅσο κι' ἀπὸ τὶς σκέψεις τῶν ἡρώων του δὲ λείπουν, βέβαια, κάποιες ἀπλοϊκότητες καὶ κάποιες ἀδειξιότητες, ποῦ θὰ ἦταν πιὸ αἰσθητὲς κι' ἐνοχλητικὲς σὲ ἔργο χωρὶς τὸ ζωηρὸ ἐκεῖνο ἠθογραφικὸ χρῶμα ποῦ μᾶς κάνει νὰ βρῶσκουμε ἐνδιαφέρον καὶ σὲ μερικὰ ἐντελῶς ἀσήμαντα πράγματα ἢ σὲ ἄλλα ποῦ θὰ τὰ κρίναμε μὲ μεγαλύτερη αὐστηρότητα, ἂν ἦταν τοποθετημένα στὴν ἐποχὴ μας. Μερικὲς ἐπαναλήψεις, μάλιστα, θὰ κούραζαν πολὺ τὸ θεατῆ. Ἄλλὰ στὸ «Βασιλικό» ὑπάρχει σύνολο στερεό, προπάντων, ὑπάρχουν ἄνθρωποι ζωντανοί. Κ' οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, μὲ τὶς χαρὲς καὶ μὲ τὶς λύπες τους, μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ τὰ ἔργα τους, δὲ σ' ἀφίνουν νὰ σταθῆς σὲ λεπτομέρειες. Προχωρεῖς στὶς μεγάλες γραμμὲς τοῦ ἔργου, βλέπεις ἐκεῖ πραγματικὴ θεατρικὴ τέχνη καὶ μένεις ἱκανοποιημένος.

Ὁ Μάτεσης ἔγραψε τὸ «Βασιλικό» του μὲ ὀρισμένο σκοπό. Καὶ ἀσφαλῶς τὸν ἐπέτυχε. Θέλησε νὰ δώσῃ μιὰ εἰκόνα τῆς πάλης δύο κόσμων, τῶν εὐγενῶν, ποῦ ἔχαναν διαρκῶς τὸ ἔδαφος στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰῶνος, καὶ τοῦ λαοῦ ποῦ ὀ-

λοένα τὸ κέρδιζε. Καὶ τὴν εἰκόνα αὐτὴ τὴν ἔδωσε μὲ τρόπο πολὺ ζωηρὸ καὶ χαρακτηριστικὸ. Ὁ Ζακυνθινὸς ἄρχοντας—ὁ Κόντε Ρονκάλες—ποῦ κραυγάζει, ποῦ ἀπειλεῖ, ποῦ κρατᾷ σὲ μεγάλη ἀπόσταση ἀκόμα καὶ τοὺς πιὸ οἰκείους του, ποῦ δὲ δίνει κανένα δικαίωμα καὶ καμμιά ἐλευθερία οὔτε στὴ γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιὰ του, εἶνε ὁ ἀντιπρόσωπος μιᾶς ράτσας ποῦ θὰ παραδῶσῃ σὲ λίγο τὰ δπλα της. Τὸν τρέμουν ὄλοι, ἀλλὰ κι' αὐτὸς τρέμει μπροστὰ στὴ νέα κοινωνία, ποῦ ἔρχεται, στὶς ἀπαιτήσεις καὶ στὶς ἐπιτυχίες της. Κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ νὰ σταθῆ ἐκεῖ ποῦ στάθηκε ὁ προπάππος του, ὁ πάππος του, ὁ πατέρας του. Καὶ εἶνε ἔτοιμος νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ στὴν τακτικὴ τους, δηλαδὴ νὰ μὴ λογαριάσῃ τοὺς γύρω του γιὰ ἀνθρώπους καὶ νὰ τοὺς διαθέσῃ ὅπως νομίσῃ αὐτὸς, νὰ τοὺς στερήσῃ κάθε χαρὰ, νὰ τοὺς φυλακίσῃ στὸ σπῆτι του, νὰ τοὺς φορέσῃ, στὴν ἀνάγκη, τὸ καλογερικὸ ράσο καὶ νὰ τοὺς στείλῃ μακριὰ, μακριὰ ἀπὸ τὰ συμφέροντα καὶ τὶς φιλοδοξίες του. Οἱ καιροί, ὅμως, ἔχουν ἀλλάξει.

Οἱ ἐχθροὶ εἶνε πολλοὶ κ' ἐπικίνδυνοι. Κι' ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος ἀπ' ὄλους βρίσκεται πλάι του, μέρα καὶ νύχτα. Εἶνε ὁ γυιὸς του, ἔν' ἀρχοντόπουλο μὲ νέες ἰδέες, μὲ τὶς ἰδέες ποῦ κυκλοφοροῦν στοὺς δρόμους κ' ἐνθουσιάζουνε τὰ πλήθη, καὶ σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή, δταν ὁ γέρο-Ρονκάλες θέλει νὰ στείλῃ στὸ μοναστήρι τὴν κόρη του ἀντὶ νὰ τὴν δώσῃ στὸ νέο ποῦ τὴν ἀγαπᾷ καὶ θέλει νὰ τὴν κάνει γυναῖκα του, ὑψώνει τὴ φωνὴ καὶ τὸ ἀνάστημά του καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ γίνῃ διαλλακτικώτερος καὶ σιγά-σιγά νὰ ὑποχωρήσῃ σὲ ὅλη τὴ γραμμὴ.

Ἔχουν περάσει ἑκατὸν πέντε χρόνια ἀπὸ τότε ποῦ ἔγραψε ὁ Ἄντωνιος Μάτεσης τὸ «Βασιλικό». Ὡστόσο διατηρεῖται πάντοτε δροσερὸς κι' ὁ θεατῆς του δὲ μένει μόνο ἱκανοποιημένος ἀλλὰ κ' ἐκπληκτός. Ἡ ἐκπληξη, ὅμως, αὐτὴ δὲν εἶνε δικαιολογημένη. Καὶ φτάνει νὰ σκεφθῆ κανεὶς ὅτι ὁ Μάτεσης κι' ὁ «Βασιλικός» του βγήκαν ἀπὸ τὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ζακύνθου τοῦ 1830, δηλαδὴ ἀπὸ ἕναν τόπο καὶ μιὰ ἐποχὴ ποῦ εἶχαν πνευματικούς ἡγέτες τῶν τῶ Σολωμὸ καὶ τοὺς ἄλλους λογοτέχνες ποῦ ἀποτελοῦσαν τὴ συντροφιά του, γιὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὶς ἀρετὲς τῆς παλιᾶς αὐτῆς ἐλληνικῆς κομεντί, ποῦ συγκινεῖ καὶ διασκεδάζει ὅσο λίγα ἀπὸ τὰ σημερινὰ νεοελληνικὰ θεατρικὰ ἔργα.